

ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

Στην Πρόταση Νόμου «για την άρση των συνεπειών του εμφύλιου πολέμου».

Προς τη Βουλή των Ελλήνων

Η καθολική αντίσταση κατά της ναζιστικής και φασιστικής κατοχής της χώρας, αδιάσπαστη συνέχεια της ηρωικής πολεμικής προσπάθειας στα βόρεια σύνορα και την Κρήτη και απορροιστική συμβολή στη συνέχιση του αντιφασιστικού πολέμου στη Μέση Ανατολή και την Ανατολική Μεσόγειο, είχε και έχει την πανδημη αναγνώριση του Λαού.

Από την άποψη αυτή η αναγνώριση της με το ψήφισμα Ζ' της Δ' Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων (27/31 Ιουλίου 1946, ΦΕΚ Α—229), αποτέλεσε τη νομική απλώς επικύρωση της λαϊκής επιστήσης.

Το Ψήφισμα την Εθνική Αντίσταση την αναγνώρισε χωρίς καμία διάκριση. Η σχετική νομοθεσία όμως που επακολούθησε καθιέρωσε, από πολύ νωρίς, απαράδεκτες διακρίσεις σε έαρος της Εθνομικής Εθνικής Αντίστασης και των αγωνιστών της, που τους απολλείπει από τα συναφή μέτρα αποκατάστασης. Αυτές τις διακρίσεις τις στήριξαν στις γνωστές συνθήκες, εθνικές και διεθνείς, τα αντιφασιστικότερα στοιχεία του δημόσιου βίου της χώρας, με την ενεργό συμπάρασταση ξένων παραγόντων, όσων για τα δικά τους συμφέροντα, αντίθετα προς τα πραγματικά συμφέροντα του Ελληνικού Λαού, επιδίωξαν και δυστυχώς κατορθώσαν να υποδαυδίσουν απαράδεκτα την εθνική ανεξαρτησία.

Οι διακρίσεις αυτές αποτέλεσαν παραχάραξη της ίδιας της ιστορίας του Έθνους. Γιατί η Εθνομική Αντίσταση, με τους Κομμουνιστές που την εμπόρωςσαν, τη στελεχώσανε και τη στηρίξαν, δεν ήταν απλά η μόνη αντιστασιακή δύναμη. Ήταν όμως αναμοιρότητα η κύρια και απορροιστική. Οι αγωνιστές της πρόσθεσαν λαμπρές σελίδες στην ιστορία μας.

Ο Ν. 1285/1982, που απέβλεπε ουσιαστικά στην αναγνώριση της Εθνομικής Εθνικής Αντίστασης και ο Ν. 1543/1985 για την αποκατάσταση των Αγωνιστών σήμαναν την αποκατάσταση της ιστορικής αληθείας. Και αναμοιρότητα τιμά όσους με την πρωτοβουλία τους, με το λόγο τους, με την ψήφο τους στη Βουλή, με τα έργα τους την στηρίξαν και την πραγματοποιήσαν.

Όσο και αν τα μέχρι σήμερα πρακτικά αποτελέσματα είναι, κι αυτό η ανάγκη επιβάλλει να επισημανθεί, όχι ικανοποιητικά.

Τα αποτελέσματα αυτά είναι συνέπεια των ατελειών και των παραλείψεων της σχετικής νομοθεσίας και σε ό,τι αφορά τους Αγωνιστές του δημόσιου βίου, αλλά και σε ό,τι αφορά ιδίως τους Αγωνιστές γυρότες, εργαζόμενους του ιδιωτικού τομέα, ελεύθερους επαγγελματίες και άτομα του άμεγρου πληθυσμού. Ενώ και αυτό είναι το χειρότερο, ατελείες και παραλείψεις επισημαίνονται ακόμα και για την αποκατάσταση των οικογενειών των περόντων, αλλά και των ίδιων των ανδρών και των γυναικών της Εθνικής Αντίστασης. Επιπλέον η αόριστη γραμμοκρατική διαδικασία που καθιέρώθηκε παραπέμπει και τις δυνατότες ακόμα λύσεις σε χρόνο μετγενέστερο του διελογικού τέλους των Αγωνιστών.

Το Κόμμα μας τις ατελείες αυτές και τις παραλείψεις τις είχε επισημάνει συγκεκριμένα με τις προπολογίες που υπέβαλε κατά τη συζήτηση των δύο παραπάνω Νόμων. Και επιμένει στην ανάγκη αναθεώρησης και συμπλήρωσης της σχετικής νομοθεσίας.

Η κύρια όμως ατέλεια και παραλείψη της σχετικής νομοθεσίας συνίσταται στο γεγονός ότι η άρση των διακρίσεων περιορίστηκε στους Αγωνιστές της Εθνομικής Εθνικής Αντίστασης που έγιναν λόγω αποκλειστικά της συμμετοχής τους στην Εθνική Αντίσταση στη διάρκεια της Κατοχής.

Είναι όμως γνωστό ότι η Εθνομική Εθνική Αντίσταση έγινε

στόχος ανελέητου διωγμού κυρίως στη διάρκεια των γεγονότων της περιόδου από 3 Δεκεμβρίου 1944 και πέρα. Ανελέητου διωγμού που συνεχίστηκε, στον ένα ή τον άλλο βαθμό, μέχρι τις 20 Απριλίου 1967.

Έργο της Ιστορίας είναι να φωτίσει το πραγματικό νόημα και να δώσει το σωστό προσδιορισμό αυτών των γεγονότων, που χαρακτηρίστηκαν και έμειναν γνωστά σαν «εμφύλιος πόλεμος».

Όμως αναμοιρότητα είναι ότι αυτός ο ανελέητος διωγμός αερούσε τα ίδια άτομα που είχαν πάρει μέρος στην Εθνομική Εθνική Αντίσταση. Και μοναδική αιτία είχε την απορροιστική τους στα ιστορικά ιδανικά της Εθνικής Αντίστασης: την υπερασπίση και κατοχύρωση των νέων συνθηκών πολιτικών εξελίξεων της Εθνικής Ανεξαρτησίας και τον πόθο για ουσιαστικότερη πολιτική Δημοκρατία και κοινωνική Δικαιοσύνη. Ακόμα και ο πρόσθετος αριθμός ατόμων, που λόγω της ηλικίας τους δεν είχαν πάρει μέρος στην Εθνομική Εθνική Αντίσταση, στη μεταγενέστερη αυτή ιστορική φάση πλησιάζσαν τους παλιούς Αγωνιστές εμπνεόμενοι από τα ίδια ιδανικά.

Σαν ένα πρώτο έγμα για την ολοκλήρωση συνεπώς της εξαλειψής της διαστρέβλωσης, επιβάλλεται: στην ιστορική χρέος η νομική τουλάχιστον άρση έττω και μόνο των δυσμενών «εθνικών» συνεπειών του «εμφύλιου πολέμου» και της «μετα—εμφύλιακής» κατάστασης διακρίσεων, με την αποκατάσταση όσων τις υπέστησαν.

Άλλωστε η εθνική ενότητα και συμφιλίωση δεν νοείται χωρίς την αποκατάσταση και της «άλλης» πλευράς.

Αυτό το χρέος προτάινεται να επιτελέσει με νόμο η Βουλή των Ελλήνων.

Η κρατηριακή βάση της πρότασης είναι, για τις ίδιες δυσμενείς συνέπειες να χωρήσει η ίδια αποκατάσταση, όπως και οι δύο έννοιες καθορίζονται από τη νομοθεσία για την Εθνική Αντίσταση, αυτή που εξειδικεύεται στο κείμενο της Πρότασης.

Από αυτή την κρατηριακή βάση προκύπτουν οι επί μέρους διατάξεις για τη διευκρίνιση των οποίων ελάχιστα μένουν να σημειωθούν.

Ειδικότερα:

Α. Με το άρθρο 1 διαγράφονται το χρονικό διάστημα που αφορά ο Νόμος και οι ιστορικές συνθήκες που καλύπτει: «εμφύλιος πόλεμος» και «μετα—εμφύλιακή» κατάσταση δυσμενών διακρίσεων.

Β. Με το άρθρο 2 καθορίζονται οι δικαιούχοι αποκατάστασης, με εξειδίκευση της κρατηριακής βάσης που σημειώθηκε παραπάνω.

Όσο για την κατηγορία (β) η αναγκαιότητα να αναμοιρόσει ειδικά είναι αναμοιρότητα. Στη χρονική περίοδο που αναφέρεται η πρόταση είναι γνωστό ότι ακόμα και η απλή σφιδηματική γρήνη με πρόσωπο των άλλων κατηγοριών στήριξε διωγμό και διωγμό ανελέητο.

Γ. Με το άρθρο 3 καθορίζεται η γενική προϋπόθεση αποκατάστασης τόσο ουσιαστικά, όσο και νομικά, με αναφορά στην έκτακτη νομοθεσία που εφαρμόστηκε στο χρονικό διάστημα που καλύπτει η πρόταση, ενώ ήταν αντίθετη προς το συνταγματικό καθεστώς της Χώρας (πρόλ. Α.Ι. Σώλου—Γ. Κ. Βλάχου: Το Σύνταγμα της Ελλάδας, Τόμος Α—1954, παρ. 21 και 22 της Εισαγωγής, σελ. 17.—18' Χρήστου Γ. Σγουρίτση: Συνταγματικό Δίκαιο, Τόμος Α—εκδ. Γ'—1965 σελ. 76—77 και 178 σελ. 1) και γ' αυτό χαρακτηρίστηκε σαν «παρασύνταγμα».

Δ. Με το άρθρο 4 καθορίζονται τα μέτρα αποκατάστασης, με εξειδίκευση και πάλι της κρατηριακής βάσης που σημειώθηκε στην αρχή.

Ε. Οι εκτελεστικές διατάξεις του άρθρου 5 παρ. 1 και 2 ανάγονται τόσο στον καθορισμό του τρόπου εφαρμογής της νομοθεσίας για την Εθνική Αντίσταση στις περιπτώ-

σεις που προβλέπει η Πρόταση, όσο και στο όργανο εφαρμογής της. Η δυσμενής πείρα από την πρακτική εφαρμογή του Ν. 1543/1985, εξ αιτίας της αόρατης γραμμικής κρατικής διεδικασίας που καθιέρωσε, οδήγησε στην ανάγκη επιλογής μιας σίγουρης βέβαια, αλλά συγχρόνως απλής και ενιαίας διαδικασίας.

Η παρ. 3 του ίδιου άρθρου αποδέχεται να καλύψει την αναμοιρότητα, ανάγκη αναθεώρησης και τριών συμπληρωσής της νομοθεσίας για την αναγνώριση και την αποκατάσταση της Εθνικής Αντίστασης, όπως, σαν ένα πρώτο βήμα, ολοκληρώνεται με την Πρόταση.

Η μεθοδολογία που προτείνεται σχετικά στηρίζεται στην ανάγκη για αυτό το ιστορικό χρέος να επιταχυνθεί μια ευρύτερη σύμπτωση απόψεων και στην προσδοκία ότι αυτή η σύμπτωση είναι δυνατή, χωρίς βέβαια υπέρβαση των γενικότερων κοσμοθεωρητικών, ιδεολογικών, πολιτικών και ιστορικών πεποιθήσεων και τάσεων των διάφορων τάξεων και στρωμάτων του Λαού. Αυτή άλλωστε η σύμπτωση, απόψεων, αν επιτευχθεί, θα αποτελέσει ένα πρώτο στοιχείο επαλήθευσης των όσων πρόσετα διακηρύχθηκαν σχετικά.

Στ. Με το άρθρο 6 διευκρινίζεται ότι μελλοντικές αλλαγές της νομοθεσίας για την Εθνική Αντίσταση θα εφαρμοσθούν και στις περιπτώσεις που αφορά η Πρόταση.

Ζ. Τέλος το άρθρο 7 αποτελεί την ακροταλεύσια διάταξη της Πρότασης.

Οι προτείνοντες βουλευτές

Χ. Φλωράκης, Ν. Καλούδης, Γρ. Φαράκος, Κ. Κάππος, Δ. Σαγίνης, Δ. Μαυροδόγλου, Ηλ. Παπαδημητρίου, Μ. Δαμανάκη, Στρ. Κόρακας και Κ. Νάσης.

ΠΡΟΤΑΣΗ ΝΟΜΟΥ

«Για την άρση των συνεπειών του εμφύλιου πολέμου».

Άρθρο 1.

Σκοπός του Νόμου.

Σκοπός του Νόμου τούτου είναι η άρση των συνεπειών που προέκυψαν από τα γεγονότα της περιόδου από 8 Δεκεμβρίου 1944 και πέρα και χαρακτηρίστηκαν σαν εμφύλιος πόλεμος, καθώς και από την κατάσταση νομικών και πρακτικών διακρίσεων που εφαρμόστηκαν με νομοθετικά, εκτελεστικά ή διοικητικά μέτρα μετά τη λήξη του εμφύλιου πολέμου και μέχρι τις 20 Απριλίου 1967.

Άρθρο 2.

Δικαιούχος αποκατάστασης.

Δικαιούχοι να αποκατασταθούν με βάση το Νόμο τούτο είναι όσοι υπέστησαν τις δυσμενείς συνέπειες που προβλέπονται από το Ν. 1285/1982 (ΦΕΚ Α—115), το Π.Δ. 379/1983 (ΦΕΚ Α—136) και το Ν. 1543/1985 (ΦΕΚ Α—73), καθώς και κάθε άλλο συναφές νομοθέτημα:

- α) Λόγω της συμμετοχής τους στον εμφύλιο πόλεμο.
- β) Λόγω της συμμετοχής τους σε κόμματα, πολιτικούς σχηματισμούς και κάθε είδους μαζικές οργανώσεις, που οι πολιτικές τους θέσεις και οι σχετικές δραστηριότητές τους ήταν αντίθετες προς την κυβερνητική πολιτική της περιόδου που αναφέρεται στο προηγούμενο άρθρο.
- γ) Λόγω της δημόσιας με οποιοδήποτε άμεσο, έμμεσο ή πλάγιο τρόπο υποστήριξης ή διακήρυξης αντικυβερνητικής πολιτικής ή γενικότερων ιδεολογικών απόψεων κατά την ίδια περίοδο. Και:
- δ) Λόγω της συγγένειάς τους ή των ιδιαίτερων προσωπικών τους σχέσεων με πρόσωπα που υπάγονται σε μια από τις τρεις προηγούμενες κατηγορίες.

Σε περίπτωση θανάτου του άμεσου δικαιούχου το δικαίωμα αποκατάστασης ανήκει στην οικογένειά του και αποκτάται απ' αυτή.

Άρθρο 3.

Γενική προϋπόθεση αποκατάστασης.

1. Δικαίωμα αποκατάστασης υπάρχει μόνο εφ' όσον οι πράξεις, ή η στάση του άμεσου δικαιούχου εμπνεύσταν από τα κοινωνικά του φρονήματα και σχετίζονταν άμεσα, έμμεσα ή πλάγιο με την έκτακτη νομοθεσία στην οποία αναφέρονται οι παρ. 4 και 5 του άρθρου 111 του Συντάγματος.

Άρθρο 4.

Μέτρα αποκατάστασης.

Όσοι υπάγονται στο Νόμο τούτο έχουν όλα τα δικαιώματα που προκύπτουν από τα νομοθέτηματα αναφέρονται στο προηγούμενο άρθρο 2, επίσης δε και το Ν. 1648/1986 (ΦΕΚ Α—147), καθώς και κάθε άλλο συναφές νομοθέτημα, ανεξάρτητα αν ο άμεσος δικαιούχος έχει ή όχι αναγνωρισθεί σαν Αγωνιστής της Εθνικής Αντίστασης.

Άρθρο 5.

Εκτελεστικές διατάξεις.

1. Με Προεδρικό Διάταγμα, που θα εκδοθεί εφ' άπαξ μέσα σε τρεις μήνες από τη δημοσίευση του Νόμου τούτου, έπειτα από γνώμη των Αντιστασιακών Οργανώσεων που έχουν αναγνωρισθεί πριν από την έναρξη της ισχύος του παραπάνω Ν. 1285/1982, θα ρυθμιστεί κάθε ζήτημα συναφές με τον τρόπο εφαρμογής της νομοθεσίας που αναφέρεται στο προηγούμενο άρθρο 4 και στις περιπτώσεις που προκύπτουν από το Νόμο τούτο, καθώς και κάθε ζήτημα αναγκαίο για την εκτέλεση των διατάξεών του.

2. Μέσα δε σε τρεις μήνες από τη δημοσίευση του Προεδρικού αυτού Διατάγματος θα επαναλειτούργησουν οι Επιτροπές του Π.Δ. 379/1983, με δικαιοδοσία να κρίνουν την υπαγωγή, όσων θα το ζητήσουν, στις διατάξεις του Νόμου τούτου, έπειτα από διαπίστωση, κατά την κρίση τους, τόσο της επίλευσής της σε έλας τους δυσμενούς συνέπειες, όσο και του αιτιώδη συνδέσμου της με τις καταστάσεις και τις συνθήκες του κρίσιμου χρόνου, όπως αυτές προσδιορίζονται επίσης από το Νόμο τούτο.

3. Μέσα σ' ένα μήνα από τη δημοσίευση του Νόμου τούτου θα συσταθεί με απόφαση του Υπουργού Προεδρίας της Κυβέρνησης Ειδική Επιτροπή που θα συντάξει «Κώδικα για την αναγνώριση και την αποκατάσταση της Εθνικής Αντίστασης και την άρση των συνεπειών του Εμφύλιου Πολέμου».

Η Επιτροπή αυτή θα αποτελείθεί:

α) Από το Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Προεδρίας της Κυβέρνησης ή ένα Ειδικό Σύμβουλο του ίδιου Υπουργείου, που θα ορίσει ο Υπουργός, σαν Πρόεδρο.

β) Από ένα Σύμβουλο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, που θα ορίσει, με έναν αντικαταστάτη, ο Πρόεδρος του, σαν Αντιπρόεδρο.

γ) Από ένα Ανώτατο Υπάλληλο των Υπουργείων Εσωτερικών και Δικαιοσύνης, που θα ορίσουν, με ένα αντικαταστάτη, οι αντίστοιχοι Υπουργοί.

δ) Από ένα Ανώτατο Αξιωματικό του Στρατού και ένα Ανώτατο Αξιωματικό της Ελληνικής Αστυνομίας, που θα ορίσουν με ένα αντικαταστάτη, οι αντίστοιχοι Υπουργοί.

ε) Από ένα εκπαιδευτικό καθενιάς των τριών περισσότερων αντιπροσωπευτικών Αντιστασιακών Οργανώσεων που έχουν αναγνωρισθεί πριν από την έναρξη της ισχύος του Ν. 1285/1982.

στ) Από τρία ειδικά πρόσωπα που θα ορίσουν, ένα ο καθένας, οι Αρχηγοί των ισχυρότερων σε αριθμό Βουλευτικών ή Κυβερνητικών Κομμάτων της Βουλής.